

Oponentský posudek disertační práce **PhDr. Pavla Mückeho**
Paměť a paměti druhé světové války v českých zemích.
Vzpomínkové práce vojáků druhého čs. zahraničního odboje.
FFUK, Ústav českých dějin, historické vědy – české dějiny, Praha 2009

Téma paměť a paměti druhé světové války a jejich odraz ve vzpomínkových pracích vojáků čs. zahraničního odboje doprovází autora již delší dobu. Věnoval mu doposud svou seminární (bakalářskou), diplomovou práci, aby dovršil své úsilí v podobě práce disertační. P. Mücke formuloval základní cíle práce slovy: „jeden se snaží postihnout fenomén vzpomínkových prací jako ztvárnění životního příběhu a pokouší se v základních rysech vykreslit jejich autory, typologii, okolnosti vzniku a obecně je zasadit do kontextu doby...druhým cílem pak bylo poukázat, jakým způsobem se s těmito pamětními produkty dá pracovat při psaní dějin...“ Práce je inspirována z hlediska teoreticko-metodologického především francouzskou historiografií (Pierre Nora a další), se kterou se autor blíže seznámil během svého studijního pobytu na pařížské Sorbonně, případně britskou a americkou. V tomto ohledu považuji práci za přínosnou a podnětnou a je možné říci, že by se mohla stát dobrým východiskem pro širší diskusi českých historiků na dané téma. Jako pozitivní prvek také hodnotím skutečnost, že se časový záběr neomezil jen na léta válečná, ale má značných přesahů do poválečných let a i po roce 1948.

P. Mücke předložil práci, v níž na zvolené téma nahlíží z různých úhlů pohledů, promýšlí jejich provázanost, podmíněnost, interaktivitu, zkoumá její prizmatem mezioborovosti humanitních věd (filozofie, sociologie, antropologie). Tento přístup je patrný zejména v první části disertace, zatímco část druhá je věnována konkrétním vzpomínkovým pracím, jež spolu s dalšími využívanými prameny a literaturou mapují témata, dotýkající se „pomezí dějin paměti a každodennosti“. Práce má adekvátně vypracovanou strukturu, je rozdělena celkem do 17 větších či menších kapitol, jež jsou ještě uvnitř rozčleněny. V prvních devíti se snažil autor shrnout teoreticko-metodologická východiska a v následujících již analyzuje na základě konkrétních vzpomínek (memoárů) „dobu a lidi“.

P. Mücke využil ke svému rozboru především více než sto knižně vydaných vzpomínek čs. vojáků, dále rukopisy vzpomínek, které vznikly v rámci každoročně vypisované soutěže Svazu bojovníků za svobodu (dříve ČSPB) a jsou deponovány v pražském Národním archivu. K tomu je třeba připočítat další rozhovory s pamětníky vzniklé metodou orální historie, ale na druhé straně také pramenné edice, odbornou literaturu a v neposlední řadě také informace získávané na různých internetových webech. Poněkud jsem postrádal v práci hlubší a detailnější rozbor používané heuristické základny a v rámci široké a pestré palety vzpomínek

chybí kupř. vzpomínky Ivana Jelínka *Jablko se kouše*. Praha, Torst 1994. Přestože autor by se dal zařadit spíše do kategorie „nevojáků“, jeho poměrně rozsáhlé memoáry přinášejí řadu zajímavých postřehů a byly by využitelné v mnoha částech Mückeho práce.

Zřejmě bude vhodné se pozastavit u některých kapitol a zhodnotit autorovy analýzy a závěry. Již v prvních kapitolách – Deníky a Vzpomínky a memoáry Mücke fundovaně a se znalostí řady dalších okolností rozebírá některé z využitých pramenů, jež mají podklad v deníkových záznamech. Oprávněně upozorňuje na rozdíl mezi „denními“ záznamy a zápisky napsané s určitým časovým odstupem. Zvažuje také a hledá důvody, proč vyšly nebo nevyšly některé z deníků (V. Cukr, S. Fejfar, O. Wagner či L. Svoboda). Značnou pozornost věnuje právě vzpomínkám a to na zcela konkrétních příkladech. Neobyčejně pozitivně hodnotí přístup V. Tiché (východní fronta), zatímco paměti L. Svobody nahlíží kriticky s upozorněním, k jakým účelům v té které době sloužily. Značnou pozornost věnuje vzpomínkám F. Moravce. Přestože cituje kritickou recenzi V. Kurala, publikovanou již v roce 1990 v časopise *Historie a vojenství*, neuvádí autor prakticky nic o frapantních chybách v Moravcových memoárech, což nezbytně diskredituje také ostatní obsah. Jak je zřejmé, Mückeho v této části nezajímá obsahový a faktografický přínos vzpomínek, ale daleko více to, co z nich lze usoudit o jejich autorech, proměnách jejich názorů a postojů, nicméně mohl alespoň okrajově upozornit na evidentní lapsy. Také v kapitole Vzpomínkové práce jako součást psaní dějin místy přechází autor až k dějinám historiografie, když se např. zabývá otázkou, nakolik využíval J. Křen ve svých pracích ze šedesátých let vzpomínky či přímá svědectví. Také tady se objevuje spíše rekapitulace, shrnutí než hodnocení toho, jak byly či jsou využívány vzpomínky jako pramen v historických studiích a publikacích. A ještě jedna drobnější připomínka: v podkapitole, která se zabývá osobností E. Beneše, mohl autor v poznámce č. 762 i jinde ocitovat biografii E. Beneše z pera J. Dejmka (*Edvard Beneš. Politická biografie českého demokrata. Část druhá. Prezident republiky a vůdce národního odboje. 1935-1948*. Praha, Karolinum 2008). V předposledním odstavci závěru se P. Mücke konstruktivně zamýšlí nad slabinami své práce a možnostech budoucího výzkumu a lze si jen přát, aby se danému tématu věnoval i nadále.

Z á v ě r: Práce PhDr. Pavla Mückeho splňuje požadavky kladené na doktorskou disertaci, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji, aby byl P. Mückemu udělen po úspěšné obhajobě titul Ph.D. podle příslušného zákona.

V Praze dne 9. září 2009

PhDr. Jan Gebhart, CSc.